

**TASHKILOTDA XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISH TIZIMI
SAMARADORLIGINI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH**

Baxtiyorov Kamronbek Axror o'g'li

Ahmedov O.M

I.f.n., dots

Annotatsiya: *Xodimning ish samaradorligi har bir korxonaning dolzarb va eng muhim jarayoni hisoblanadi. Korxonada ravnaqi xodimlarning mehnatiga bog'liq, shunday ekan ularni boshqarish hamda rag'batlantirish yuqori samaradorlikka ega hisoblanadi. Maqolada shu kabi masalalar ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *Motivatsiya, Mehnat motivatsiyasi, Ehtiyoj, moddiy rag'batlantirish, maqsad, G'arbda mehnat motivatsiyasi, Motivatsiyaning zamonaviy nazariyalari.*

KIRISH

Inson omilining xususiyatlari zamonaviy dunyoda jamiyatdagi sezilarli o'zgarishlar ta'sirida o'zgarish, shuningdek, u rivojlanadi (ta'limning o'sishi, umumiy madaniyat, hayot sifati). Mehnatkash shaxsini takomillashtirish tizimli jarayondir¹. Bu ishlab chiqarishning yangi axborot-kompyuter texnologik usuliga o'tish munosabati bilan eng yaqqol namoyon bo'ladi. Mehnatni insonparvarlashtirish jarayoni demakdir. « insonparvarlashtirish"- ya'ni mehnat sharoitlarini yaxshilash, uning madaniyatini oshirish, xodimning ijodiy o'zini o'zi anglashi uchun sharoit yaratish. Shunday qilib, mehnat asos va ajralmas holat odamlarning hayoti. Atrof-muhitga ta'sir qilish tabiiy muhitni o'zgartirib, o'z ehtiyojlariga moslashtirib, odamlar nafaqat mavjudligini ta'minlabgina qolmay, balki jamiyat taraqqiyoti va taraqqiyoti uchun sharoit yaratadilar.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mehnat faoliyati shaxs uning ijtimoiy xulq-atvorining bir turidir. Mehnat faoliyati - bu vaqt va makonda qat'iy belgilangan, birlashgan odamlar tomonidan bajariladigan operatsiyalar va funktsiyalarning oqilona seriyasidir. mehnat tashkilotlari. Xodimlarning mehnat faoliyati bir qator vazifalarni hal qilishni ta'minlaydi:

- inson va butun jamiyat hayotini ta'minlash vositasi sifatida moddiy boyliklarniyaratish;
- turli maqsadlar uchun xizmatlar ko'rsatish;
- ilmiy g'oyalar, qadriyatlar va ularning amaliy analoglarini ishlab chiqish;
- axborotni va uning tashuvchilarini to'plash, saqlash, qayta ishlash va

¹ Odegov, Yu.G. Xodimlarni boshqarish. Samaradorlikni baholash: Universitetlaruchun darslik / Yu.G.Odegov, L.V.Kartasheva. - M.: Imtihon, 2012. -- 256 b.

tahlil qilish, uzatish;

- shaxsning xodim va shaxs sifatida rivojlanishi va boshqalar.

Mehnat faoliyati - usuli, vositalari va natijalaridan qat'i nazar, bir qator umumiy xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

- mehnat operatsiyalarining ma'lum funktsional va texnologik majmuasi;
- mehnat sub'ektlarining kasbiy, malakaviy va ish tavsiflarida qayd etilgan tegishli sifatleri majmui;
- amalga oshirishning moddiy-texnik sharoitlar va fazoviy-vaqt doirasi.

Mehnat faoliyatining har bir turini ikkita asosiy xususiyatga bo'lish mumkin: psixofiziologik mazmun (sezgi organlari, mushaklar, fikrlash jarayonlari va boshqalar); va ish olib boriladigan sharoitlar. Mehnat faoliyati jarayonida jismoniy va asabiy yuklarning tuzilishi va darajasi ushbu ikki xususiyat bilan belgilanadi: jismoniy - mehnatni avtomatlashtirish darajasiga, uning sur'ati va ritmiga, asbob-uskunalar, asboblari, jihozlarni joylashtirishning dizayni va oqilonaligiga bog'liq.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Shunday qilib, umuman olganda, biz vosita tarkibiy qismlarining qisqarishi va mehnat faoliyatining aqliy komponentining ahamiyatini oshirish haqida gapirishimiz mumkin. Bundan tashqari, NTP xodimni ishlab chiqarish xavfli va xavfli zonadan olib chiqish uchun texnik shartlarni yaratadi, ijrochining himoyasini yaxshilaydi va uni og'ir va muntazam ishlardan ozod qiladi. Biroq, vosita faolligining haddan tashqari pasayishi gipodinamiyaga aylanadi. Asab yuklarining o'sishi jarohatlar, baxtsiz hodisalar, yurak-qon tomir va nevropsikiyatrik kasalliklarga olib kelishi mumkin.

Inson mehnat faoliyatining tasnifi va uning o'ziga xos xususiyatlari

Mehnat motivatsiyasi - bu tashkilotning maqsadlariga erishish, qabul qilingan qarorlar yoki rejalashtirilgan ishlarni samarali amalga oshirishga qaratilgan alohida ijrochini yoki bir guruh odamlarni mehnatga rag'batlantirish jarayoni.

Ba'zi olimlarning fikricha, insonning harakati uning ehtiyojlari bilan belgilanadi. Boshqa mavqega ega bo'lganlar, insonning xatti-harakati ham uning idroklari va kutishlari funktsiyasi ekanligidan kelib chiqadi.

Ehtiyojlarni insonga o'zi uchun qadri deb bilgan narsalarni berish orqali mukofotlash orqali qondirish mumkin. Ammo "qiymat" tushunchasida turli odamlar turli xil ma'nolarni qo'yadilar va shuning uchun ularning ish haqini baholashlari ham farqlanadi. Misol uchun, badavlat odam bir necha soatlik oilaviy vaqtni tashkilot manfaati uchun ortiqcha ishlagani uchun oladigan puldan ko'ra o'zi uchun mazmunliroq deb bilishi mumkin. Ilmiy muassasada ishlaydigan odam uchun, masalan, nufuzli supermarketda sotuvchining vazifalarini bajarish orqali oladigan moddiy manfaatlardan ko'ra, hamkasblarining hurmati va qiziqarli ishi qimmatroq bo'lishi mumkin².

² Abraxam Maslou. Motivatsiya i lichnost. Piter. 2012.

Motivatsiyaga asoslangan mehnatni boshqarish uchun bunday shartlar xodimning moyilligi va manfaatlarini aniqlash, uning shaxsiy va kasbiy qobiliyatlarini hisobga olish, jamoada va ma'lum bir shaxs uchun motivatsion imkoniyatlar va alternatalarni aniqlash kabi zarurdir. Mehnat jarayoni ishtirokchilarining shaxsiy maqsadlaridan va tashkilotning maqsadlaridan to'liqroq foydalanish kerak. Motivatsiya vazifalariga quyidagilar kiradi:

- 1) har qanday tashkilotda mehnat motivatsiyasining ma'nosini tushunadigan xodimni shakllantirish;
- 2) xodimlarni psixologik ichki tashkiliy xulq-atvor va muloqotga o'rgatish;
- 3) boshqaruv xodimlarini tashkilot ichidagi xulq-atvor va muloqotga o'rgatish;
- 4) motivatsiyaning turli innovatsion usullaridan foydalangan holda xodimlarni boshqarishga demokratik yondashuvlarning barcha yetakchilarini shakllantirish.

XULOSA VA MUNOZARA

Xulosa qilib aytganda, motivatsiya uning kasbiy faoliyatining muvaffaqiyati va samaradorligini belgilovchi asosiy shartdir. Motivatsiya - faollikni rag'batlantirish, o'zini va boshqalarni mehnatga undash, shaxsiy, jamoaviy va ijtimoiy maqsadlarga erishish uchun inson xatti-harakatlariga ta'sir qilish jarayoni³.

Shunday qilib, xodimlarni rag'batlantirish uchun motivatsiyaning turli usullari va vositalaridan foydalanish mumkin. Samarali rag'batlantirish tizimi xodimlar faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini, ijtimoiy-iqtisodiy voqelikni va shaxsiy xususiyatlarni hisobga olgan holda moddiy va nomoddiy rag'batlantirishni o'zichiga olishi kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Lukash, Yu.A. Motivatsiya va xodimlarni samarali boshqarish / YA Lukash. - M.: Finpress, 2012. -- 208 b.
2. Odegov, Yu.G. Xodimlarni boshqarish. Samaradorlikni baholash: Universitetlar uchun darslik / Yu.G. Odegov, L.V. Kartasheva. - M.: Imtixon, 2012. - 256 b.
3. Abdulla Sher. Axloqshunoslik. - T., O'zbekiston faylasuflar milliy jamiyati. 2010.
4. Мухамеджанова Л.А. (2021). РОЛЬ НРАВСТВЕННОГО ВОСПИТАНИЯ В РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ. Вестник Евразийского национального университета имени Л. Н. Гумилева. Серия: Исторические науки. Философия. Религиоведение, (2 (135)), 123-133.

³ Lukash, Yu.A. Motivatsiya va xodimlarni samarali boshqarish / YA Lukash. - M.: Finpress, 2012. -- 208 b.

5. Якубов, И. Ю. (2023). МОДИФИКАЦИЯ ПОЛИТЕТРАФТОРЭТИЛЕНА СОПОЛИМЕРИЗАЦИЕЙ ТЕТРАФТОРЭТИЛЕНА В ПРИСУТСТВИИ НИЗКОТЕМПЕРАТУРНОГО ИНИЦИАТОРА. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 3(29), 367-374.

6. Berdimurodova, M. (2021, March). IT'S TIME TO REPLACE THE DAGGER WITH A PEN... In *Конференции*.

7. Berdimurodova, M. R. (2021). Qatagan (khataki) s and their language. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(3), 1283-1288.

8. Sultonqulova, F. (2021). METAPHORS OF COLORS IN USMAN AZIM POETRY. *Theoretical & Applied Science*, (2), 350-353.

9. Khaitbaeva, N. K. (2022, March). LITERARY TRANSLATION IS AN INTEGRAL PART OF UZBEK CULTURE AND FINE LITERATURE. In *Conference Zone* (pp. 115-118).

10. Цой, А. П. (2009). Механизмы языковой игры в пьесах ЛС Петрушевской: Автореф. дисс. канд. филол. наук.

11. Цой, А. П. (2017). Прецедентный феномен как объект оценки в аксиологических механизмах языковой игры в пьесах ЛС Петрушевской. *Филология и лингвистика*, (2), 66-70.

12. Цой, А. П., & Сидорченко, К. М. (2016). О механизмах языковой игры в конструировании газетных заглавий. *International scientific journal*, 31.

